



KÉTBODONY

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV-2017.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 5
2. Kétbodony bemutatása 7
3. Örökségünk 10
4. Eltérő karakterű településrészek Kétbodonyban 13
 - Hagyományos beépítésű falusias területek*
 - Üdülő területek, zártkertek*
 - Gazdasági hasznosítású területek*
 - Beépítésre nem szánt területek*
5. Építészeti útmutató 18
 - Telepítés*
 - Magasság*
 - Tetőhajlásszög*
 - Tetőforma*
 - Színek*
 - Terepalakítás*
 - Kerítések*
 - Kertek*
 - Erkélyek, tornácok*
 - Ajtók, ablakok*
 - Homlokzatképzésre*
 - Részletek*
6. Mai példák 36
7. Utcák, terek 40
8. Hirdetések, reklámtáblák 43

BEVEZETÉS

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm a Kedves Olvasót, akinek Kétdodony Község polgármestereként figyelmébe ajánlhatom Kétdodony Településképi Arculati Kézikönyvét, és az Önkormányzat Képviselő Testülete által jóváhagyott ~~x~~/2017. ~~y~~.zz. településképi rendeletét.

Korunk emberének általános tapasztalata, hogy az idő felgyorsult, minden gyorsabban változik, mint a történelem folyamán bármikor – ezzel párhuzamosan felerősödik bennünk a vágy az állandóság, a létrejött értékek megőrzése iránt. A törvényhozó szándéka szerint a Településképi Arculati Kézikönyv létrehozásának célja, hogy a helyi közösségek hatékonyan óvják meg kialakult környezeti kultúrájukat és szervesen, egységesen fejlesszék tovább azt.

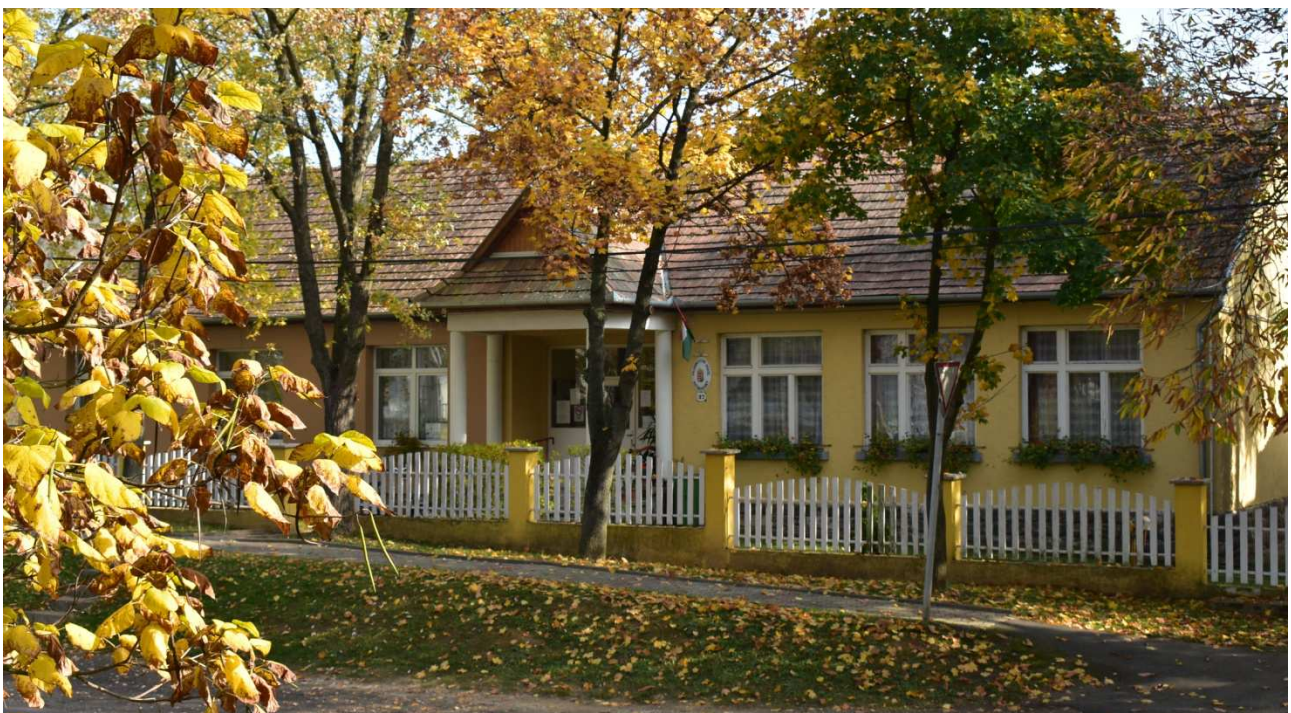
A kézikönyv felsorolja és megjeleníti lakóhelyünk meglévő, megőrzésre méltó örökségét, épített értékeit, megcsilllantja a hely szellemét, karakterét: mindazt, ami otthonossá, széppé, esztétikussá, élhetővé teszi ezt a helyet. Ennek megőrzése, ízléses gyarapítása mindannyiunk közös feladata és egyben állampolgári felelőssége is, hiszen nap, mint nap megéljük, a környezetünk minősége rányomja bélyegét közérzetünkre is.

A kézikönyv útmutatást kíván adni minden építkezőnek, felújítónak arra, hogy saját környezetét hogyan tudja a településképhez illeszkedő építészeti elemekkel alakítani, úgy hogy ezzel Kétdodony hagyományos falusias arculatát megőrizze. A kézikönyvben foglalt, fotókkal, vázlatokkal illusztrált ajánlások a jó építészeti példákat szemléltetik.

Éljünk hát bátran ezen jó példák alkalmazásával, alakítsuk tudatosan saját környezetünket, községünk arculatát úgy, hogy az mind az itt élők, mind az ide látogatók számára vonzó képet mutasson!

Kétdodony, 2017. november hó

Koczúrné Halász Judit
polgármester



KÉTBODONY BEMUTATÁSA

Kétbodony Nógrád megye délnyugati részén, a Cserhát lábánál fekvő, festői környezetű település, Budapesttől 70 km, Balassagyarmattól 23 km és Váctól 30 km távolságra van. Négy szomszédos települése: Romhány, Szente, Szécsénke, és Kisécsset.

A település közigazgatásilag a Rétsági járáshoz tartozik, további öt településsel közösen tart fenn közös önkormányzati hivatalt. Ennek székhelye Kétbodonyban van, állandó kirendeltségek működnek Kisécsset, Nógrádsáp, Szátok, Szente és Tereske településeken.

Bodony már a honfoglalás előtt lakott település volt, a IX. századi bolgár állam egyik vámszedő helyeként tartottak számon. A tatárjárás után a Kartal nemzetség ősi birtoka lett. A Kartal nemzetségbeli Czudától származó Bodoni Czuda család közel 300 éven át birtokolta a falut. Közben 1264 – 1276 között a Nyulak szigeten (ma Margit-sziget) elő apácák tulajdona volt. 1516-tól 25 éven át Werbőczy István volt a birtokosa, majd ismét a bodonyi Bodony család leszármazottjaié lett.

Két ízben került török hódoltság alá a falu, e 113 év alatt kétszer néptelenedett el. 1697-ben Nyitráról evangélikus szlovákokat telepítettek be Alsó-Bodonyba, s mivel a környéken zömében magyar ajkú lakosság élt, a szlovákságnak viszonylagos elszigeteltségében egész a XX. századig sikerült megőriznie szokásait, életmódját, mely máig áthagyományozódott. A XVII. század során Bodony közelében kialakult egy kisebb falu is, melyet Felső-Bodonyként neveztek el. A régebbi, nagyobb falu neve ekkortól Alsó-Bodony. A Rákóczi- szabadságharc utolsó jelentősebb hadművelete, mely a romhányi csata néven vonult be a történelembe, 1710. január 22-én, a Felső- Bodonnyal határos sík mezőn, a Vérhegy-domb és a Lókos patak mellett zajlott. Az ütközetet II. Rákóczi Ferenc az akkoriban Pusztabodonynak nevezett településrészről irányította. 1848-49-ben Bibiti Horváth Elek alispán – a falu földesura- révén kaptak történelmi szerepet az itt élők.

1902-1903 során a két falu egyesítéséből jött létre Kétbodony. 1982-től Romhánynal egyesítették, majd 1993 szeptemberétől ismét önálló község.

A település határában a Malom-patak elzárásával és felduzzasztásával mesterséges tavat hoztak létre még 1969-ben. Időközben a Kétbodonyi-tó vonzó pihenő- és horgászshellyé vált. A településen működik mintegy 150 fő befogadására alkalmas, minősített erdei iskola programmal rendelkező Cserhádi Erdei Iskola.

A falu országos érdeklődésre számot tartó hagyományörző programja a Bodonyi Szilvaszombat, mely mintegy 15 éves hagyománnyal bír.



ÖRÖKSÉGÜNK

Kétfodony két országos jelentőségű műemlékkel rendelkezik.

Az 1792-ben épült evenagélikus templom Alsóbodony településrészén található. A szabadon álló egyhajós, késő barokk sítusban emelt templom dél-keleti homlokzatának síkjában középtoronnyal épült, a hajónál kisebb, enyhén ívelt záródású szentéllyel. A nyeregvetés fedés a szentély felett kontyolással záródik. A teknőboltozattal fedett hajóban a bejárat oldalán karzat készült. 1818-ban történt átépítése után homlokzatának vakolatdíszzeit az 1890-es felújításkor kapja. Szentélyének belső festése, főoltárképe XIX. századi. A település ezen részének faluképében máig meghatározó elem a Madách utca és a Kétfodonyi-patak mellékága által közrefogott területen lévő templom, ahogyan a bejárat feletti felirat is hirdeti: Erős várunk az Isten.



A másik országosan védett, nyilvántartott műemléki értéke a Felsőbodony településrész északi végében található középkori templom falmaradványainak felhasználásával a XIX. század végén Bibiti Horváth József birtokán épült magtár. A népi műemlék északi falsíkja alól mintegy 6 m hosszú szakaszon tűnik elő a középkori falmaradvány. A gerendafödémmel fedett épület bejáratí ajtója fölött egy befalazott kövön olvasható az építtetőre utaló felirat: HB 1893. A sokáig mostoha sorsú, már rommá váló műemléket a közelúltban újították fel, ma már szálláshelyhez tartozó kiállító helyként él tovább. Az apartmannház egykor nemesi kúriaként szolgált a Hanzély család számára.



Kétdodony területén négy nyilvántartásban lévő régészeti lelőhelyet tartunk számon. A Szalóka, Magtár, Bodonyi út, Várhegy lelőhelyek a település régmúltjának ismert tanú helyei.



Az első katonai felmérés (1763-1787) térképének ábrázolásán is jól elkülönül az akkor még különálló települések Alsó- és Felsőbodony.



Helyi védett művi érték a Madách utca északi végén lévő az un. Brach (korábban Muslay) kastély épülete, mely korának legrangosabbja volt a falun. A XIX. században készült épületben az elmúlt ötven évben volt TSZ iroda is. A jelenleg magánkézben lévő építészeti örökség elhanyagolt állapotban pusztul az elburjánzott növényzetű parkjában, annak ellenére, hogy a település turisztikai szempontból is ideális környezetben fekszik.



Helyi jelentőségű szakrális érték a Felsőbodony településrészén a Rákóczi úton lévő harangláb. Az út mellett álló egyszerű, falazott, kubus szerű építmény a falurész katolikus lakosságának a vasárnapi misére és vészre szóló harangjának háza.





Ugyancsak helyi jelentőségű értékek azok a kőkereszetek, melyekből több is áll a településen, a régi temetők sírjelei, a templom előtt álló hősiemlékmű. A változatos formai kialakítással létrehozott szakrális és kegyeleti emlékek visszatükrözik az egykori keresztállítók és megemlékezők hitbéli buzgóságát. A magas kőtalpazaton álló karcsú keresztszárakat a közelben bányászott homokkőből faragták, a sírkövek már nemesebb márványól is készültek.





Az egész falura jellemző a hagyományos falukép, de az Alsóbodonyi részen ez különösen igaz. Az evangélikus templom környezete és a Madách utca régi temetőig tartó szakaszának karakteres szövetszerkezete a település egykori területi kiterjedését is jelzik.

Több helyen megmaradtak az egykori parasztházak hol oldalhatárra állított, hol az utcával párhuzamos tömegei. A katonai felmérések térképi ábrázolásai is utalnak erre a máig meglévő térszerkezetre.

Az oromfalas, vagy csonkakonytos lakóházak homlokzatképzései, nyílászárói több helyen eredetiek. A tornác és a megmaradt gazdasági épületek által határolt belső udvarok megőrizték a hagyományos falusi porták hangulatát.

Jól érzékelhető, hogy a település történeti központja a terület, hiszen a lakóházakon kívül itt van az egykori kocsmá, iskola épülete is, mint a klasszikus falusi intézmények mára már nemfunkciójukban létező emlékei.

A karakteres utcaképben a templom kivételével valamennyi ház kismélységű előkerttel rendelkezik, melyben a hajdani gyümölcsfákat lassan kiszorítják a díszfák.





Helyi jelentőségű értékek azok a mai szóval mérnöki műtárgyaknak nevezett építmények is, melyek a település mai infrastruktúrájához is hozzátartoznak és a múlt század hagyományos, ma már kézműves munkamódszerének modott építési technológiájával készültek. A Malom-patak felett, a Madách út szeszfőzde felé vezető szakaszán emelt egygyírlású kőboltozat faragott kváderei mestereik tudásáról és az építetők igényességéről is pécát adnak.



Ugyan ilyen nem feledhető értékek azok a spontán módon keletkezett, a maguk egyszerűségében talán fel sem tűnő fából készült árok átjárók és kerékvető kövek, melyek több évtizede vannak helyükön. A vidéki ember mindigis természettel együtt létező találékonysága helyezte el ezeket az „építményeket”, hogy a hasznosság okán a legkevesebb ráfordítással funkciót adjon gerendának, deszkának és mohás kőnek. Óvjuk és őrizzük meg ezeket a falusi leleményeket, hogy az utókornak is része legyen szellemiségükben.



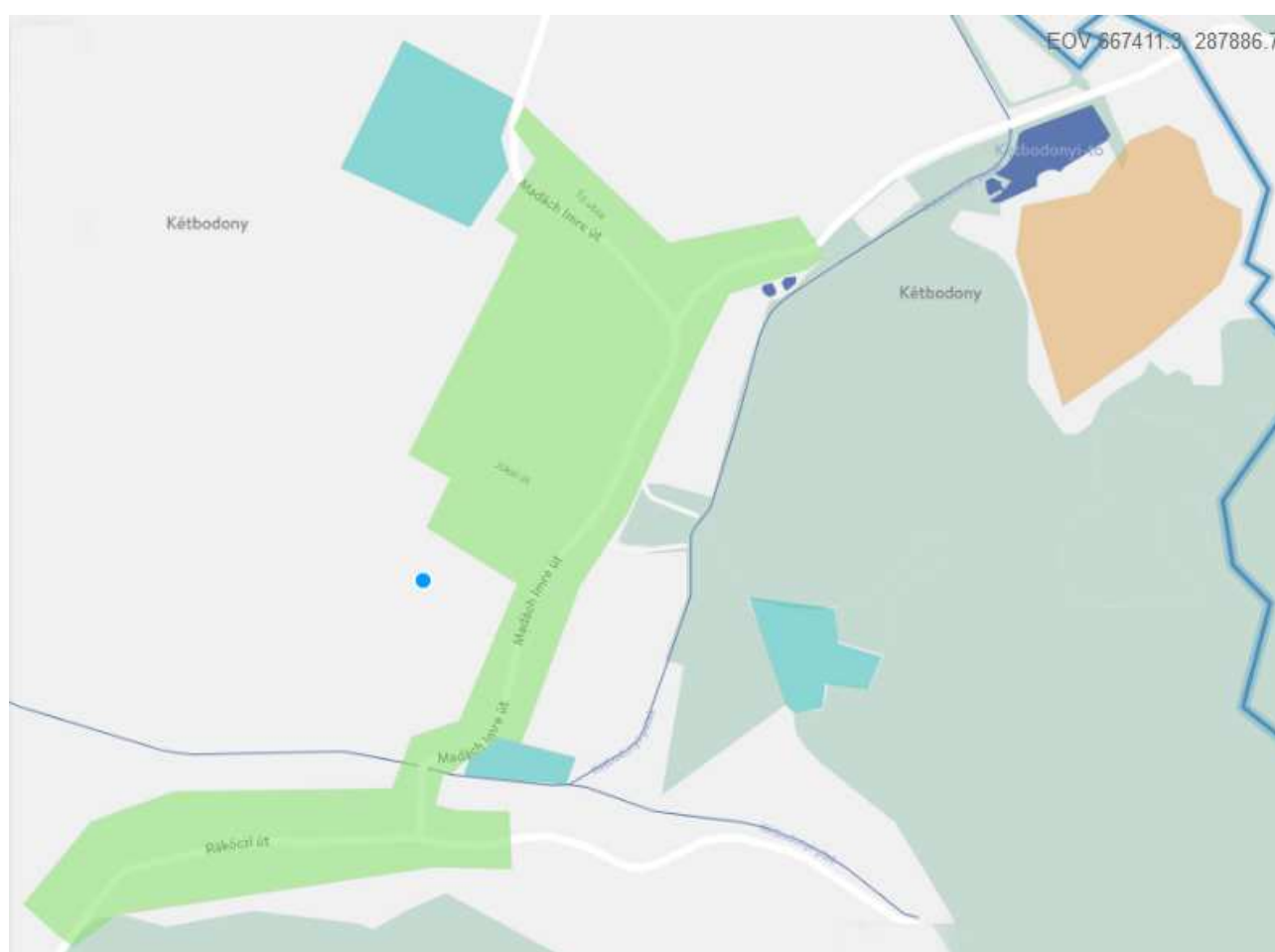


Kétfodonyt a Cserhát észak-nyugati erdősült vonulatai veszik körül, ahol a legmeghatározóbb az Alsóbodonyból a faluképe ivódott Sima-hegy látványa. A település teljes területe része az országos tájképvédelmi övezetnek. A falu szerkezetét is tagoló Malom-patak északi részén az 1970-es években mesterséges tavakat hoztak létre. Ezek a vízfelületek időközben jellemző tájképi elemmé váltak az rájuk néző üdülő területek parcelláival együtt. A mind növényvilágában és állatvilágában fajgazdag természeti környezetben vezet a kék-túra útvonalának is egy szakasza, így a településen rendszeresen találkozhatunk a hátizákos túrázókkal.



ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Eltérő karakterű települési területek lehatárolására, a településkép, arculati jellemzők és település karakter bemutatásával.



Hagyományos beépítésű falusias területek



Üdülő területek, zártkertek



Gazdasági hasznosítású területek



Beépítésre nem szánt területek



Hagyományos beépítésű falusias területek

Kétfodony teljes belterületének hagyományos falusias jellege van. A patakvölgyel kétrésze osztódó Alsó- és Felsőfodony hasonló karakterű lakóterületek. Még Alsófodony területén kitapintható a templom környezetében az egykori falu halmazos jellegű történeti magja, addig a Felsőfodonyi rész inkább az egyutcásfalú képét mutatja. Ezek a településszerkezeti különbségek azonban markánsan nem különítik el egymástól a domorzati viszonyok miatt is tagolt területeket. Mindkét településrészen találhatunk a múlt századi falu emlékét visszaidéző hosszú házakat, melyek közé és köré épületek az újabb korok lakóépületei és a falu középületei. A patinás régi házakból összefüggő együttesek mára már nem maradtak meg, a hírmondók elvegyülnek a XX. század második felének vidéki építészetét is sematikussá tevő faluképben.

A Rákóczi és Madách utcákon jellemzően szalag teleken fésűs, oldalhatáronálló beépítés alakult ki. Az újabban készült utcákban (Vadász, Bem, Mikszáth, Jókai) kisebb méretű telkeken ugyancsak oldalhatáron álló beépítéssel készültek az épületek.

A házak mindenütt magastetős kialakításúak, tetőidomunk a régebbi épületek esetében az utcára merőleges, vagy néhány kivételes helyen az utcával párhuzamos nyeregtető. Az 1960-as évektől épített épületeken jellemzőbb a sätortető, ill. a kontyolt nyeregtető.

A lakóépület mögött egészen a 1980-as évekig épült a gazdasági épületek sora, hiszen a hagyományos falusi életmód része volt az állattartás és a kertművelés, gazdálkodás. A jelenben ezek a tevékenységek egyre inkább megszűnnek, így a korábbi gazdasági épületek gépjárműtárolóvá, raktárrá változnak, a háztáji gazdaságokból dísz- és pihenő kertek születtek.

A funkcióváltás nem csak a portán belüli épületek használatában jelent meg, hanem Kétfodonyban is jellemzővé vált, hogy kihasználva a település turisztikai adottságait, vonzó természeti környezetét a régi lakóházakból üdülők, falusi szálláshelyek lettek.

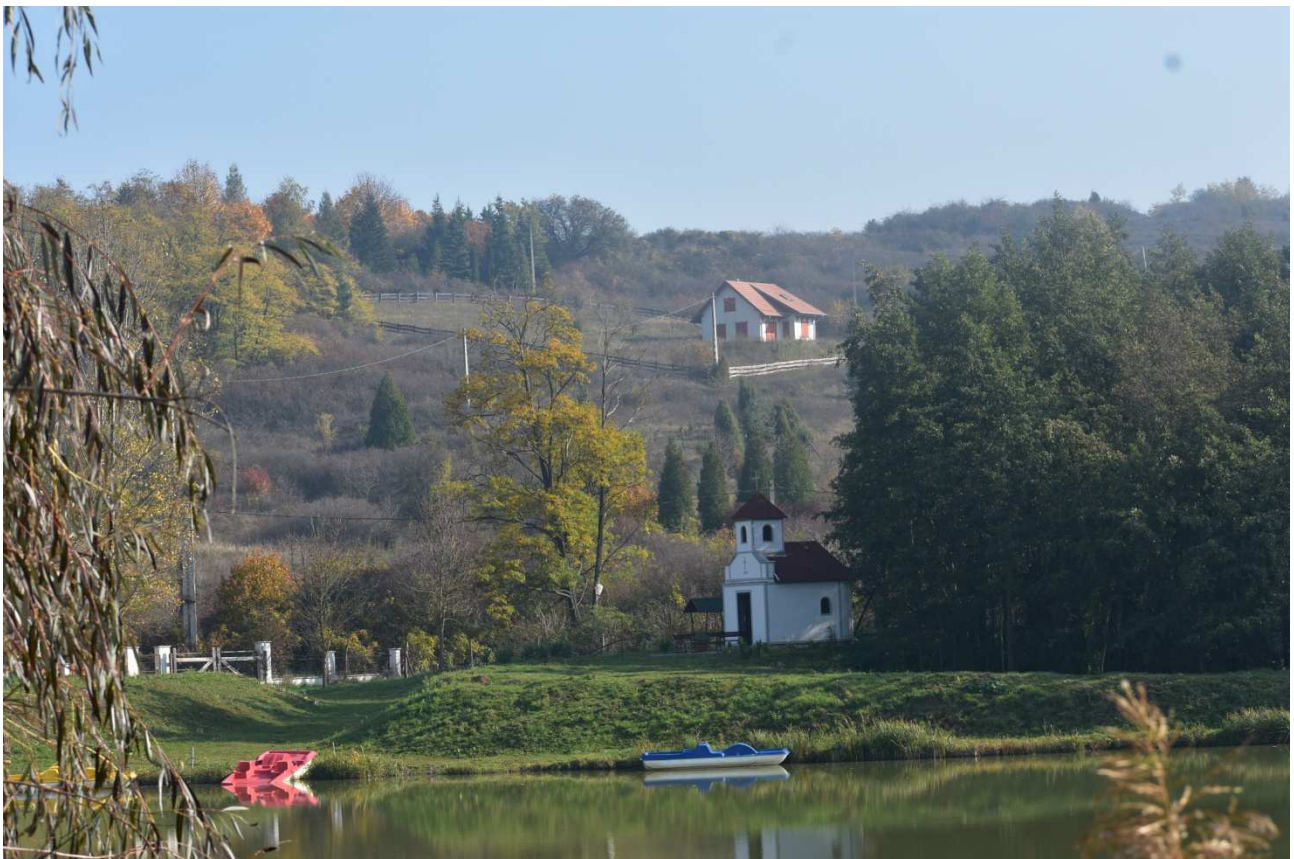
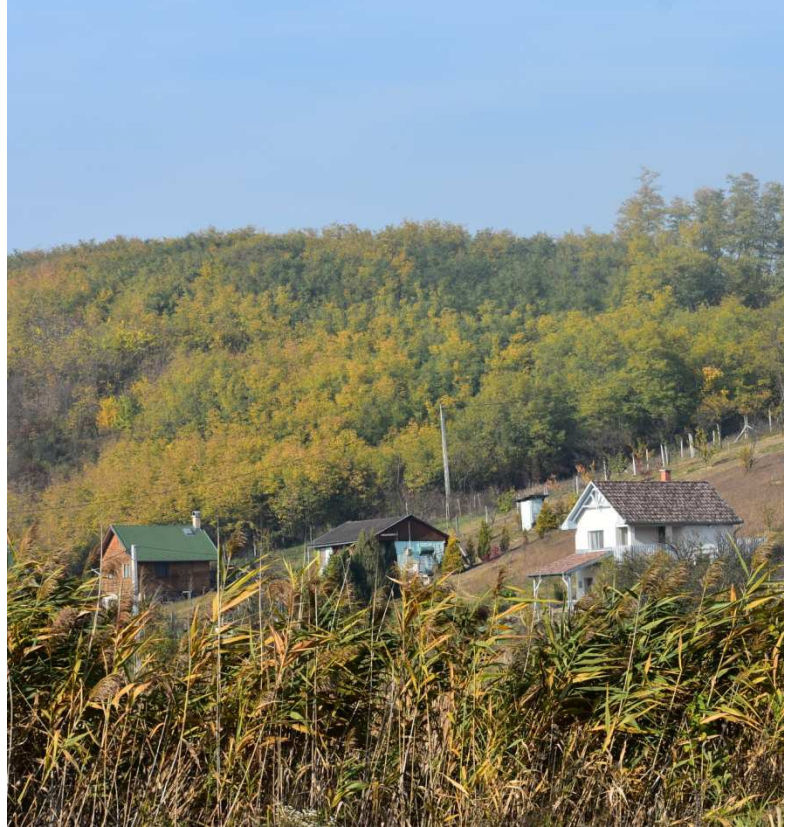


Üdülő területek, zártkertek

A Kétybodonyi-patakon megvalósult tavaknak köszönhetően a település észak-keleti oldalán üdülő területet alakítottak ki. A részben közművesített parcellák elszórt beépítésükkel sajátos átmenetet képeznek az alkalmi használatú tóparti nyaraló és kertműveléssel is hasznosított zártkert között.

A változatos méretű épületek magastetősek, jellemzően szabadonálló módon épültek az észak, észak-nyugati irányban lejtős területen. Valamennyi hétvégi ház egyedi megjelenésű, hiszen a falazott szerkezetű, tetőtérbeépítésű családiház méretű épülettől a csak menedéket jelentő kis faházig mindenféle építmény előfordul.

A már korábban említett laza beépítés és beépültség miatt a terület nem zsúfolt. Az ingatlanokat körülvevő természeti környezet, a tó közelsége biztosítja az a térbeli tágasságot amire az itt telket vásárlók vágytak. A településtől csak látó távolságra elkülönülő üdülő övezet építészeti megjelenésében egységes arculat nem alakult ki, a település építészeti hagyományait, az anyaghasználat következetességét nem folytatják.



Gazdasági hasznosítású területek

A településen három jól elkülönülő területegységen folyik gazdálkodási tevékenység: A falu észki részén a korábbi tsz major területén jelenleg is mezőgazdasághoz kapcsolódó hasznosítás van.

A Madách és Deák utcák csatlakozásánál lévő szeszfőzde a határa a keleti oldalt érintő, elsősorban szintén régebben tsz majorként üzemelő gazdasági területnek.

Alsóbodony déli részén a Madách út és a patak által közrefogott területen is folyik kisüzemi gazdasági tevékenység.

Ezen területek közös jellemzője, hogy az épület nagyságok, beépítési módok, telekhasználati jellemzők az elvárt gazdasági funkcióhoz igazodnak maradéktalanul, ebből adódóan nagyon változó építészeti minőséggel létesültek az épületek, mai funkciójuk eltérhet az eredetileg tervezett használati módtól.

A gazdasági funkcióval bíró épületek legtöbbször földszintes kialakítású, nagy alapterületi kiterjedésű állattartási, vagy éppen tárolási, manapság kisvállalkozási tevékenységnek otthont adó létesítmények.

A gazdasági épületek mellett szokásos módon a tulajdonosok számára lakóépület is épült. Itt is találunk rá példát. Ez a egybe települési forma a majorság, birtokközpont hagyományokon alapuló kiépülésének mai megfelelője. Kifejezi a gazdálkodás és a vidéki életmód szerves egységének folytonosságát.

Ezeknek a telephelyeknek a településképi feltárulkozása nem mindig kedvező, hiszen a telepítésnél elsősorban közlekedés forgalmi, a homlokzatképzésnél gazdaságossági szempontok érvényesültek, de így is vagy közvetlenül részei az utcaképnek, vagy a távolról jelennek meg a látképben. A falusi karaktert megtörő nagy épületméretek, az ipari jellegű anyaghasználat kedvezőtlen hatásainak ellensúlyozására jól bevált módszerrel alkalmazható a takaró, tájba illesztő nyövény telepítés az ingatlan határok mentén.

A turisztikai szolgáltatások működését biztosító épület együtteseket nem tekintjük a gazdálkodási terület részének, hiszen ezeket a tevékenységeket befogadó új, vagy régi épületek építészeti megformáltságukban inkább környezetük hagyományos falusi beépítéseihez igazodnak.



Beépítésre nem szánt területek

A települést körülvevő beépítetlen természeti környezet meghatározó elemei a Cserhát észak-nyugati dombjait fedő erdőségek, a Malom-patak vízfolyásait kísérő liget erdős mezők, a patakra települt tavak vizivilága és a mezőgazdasági hasznosítású szántó és gyümölcsös területek. Ez a mozaikos tájkép önmagában is látványos háttérrel ad a falu beépített részeinek. Azonban nem csak díszlete, hanem gazdálkodási alapja is a településnek, ahol a tájhasználat nem igényli az épületek elhelyezését.

A beépítésre nem szánt területen az emberi tevékenység csak időszakosan van jelen, ebből adódóan ezekhez az időszakos igényekhez mért egyszerű építmények jelennek csak meg. A falu határát jelentő tájban többnyire a közlekedést biztosító földút hálózat mentén vannak pihenőhelyek, menedékek az ember számára, ill. a vadvilág megfigyelésére, vadgazdálkodási feladatok ellátására keletkeztek még épületnek nem minősülő építmények. A gyümölcsösök végén megjelenő szerszámos kamrák végtelen egyszerűsége is jelzi, hogy a gazdálkodást jelentő területhasználat csak a legszükségesebb építési tevékenységre korlátozódik.

A vadászlesek, vadetetőik, horgász stégek, pihenők közös vonása, hogy a természetes anyagok, a fa használata dominás, az egyszerű szerkezetű, pontszerűen telepített erdei építmények szinte beleolvadnak az őket körülvevő környezetbe.

A gazdálkodó ember mindig is takarékosan, az őt eltartó erdő, mező sérülékenyséjét ismérve, mértéktartóan lakta be a lakóhelyét körül vevő tájat. A tájkarakter védelme érdekében a továbbiakban is így kell gondolkodnunk, ez az a terület, ahol nem építjük tovább a magunk világát, hanem csak részévé válunk.



ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az egyes településrészekre vonatkozó építészeti ajánlások nem tudják meghatározni azt a teljes építészeti eszköztárat ami „széppé” teheti az adott települést. Azonban a továbbiakban bemutatott követendő példák segítségül szolgálnak a jógyakorlatok elvének követésére építést, környezet alakítást érintő döntésekben.

Arra a kérdésre, hogy mitől szép egy településrész képe, nem lehet tömönlatban válaszolni. Abban egyetértünk, hogy a szépség szubjektív. Van, akinek azért szép, mert itt született, van akinek azért, mert nem rég költözött ide, s megvalósította álmait. Ebben a fejezetben szeretnénk határozottan állást foglalni arról, hogy milyen épület való ide. Azokat a lehetőségeket kívánjuk bemutatni, melyek megismerésével elkerülhetjük a telepítés, épületmagasság, tetőforma, anyaghasználat, tároló és kerítésépítés legáltalánosabb hibáit.



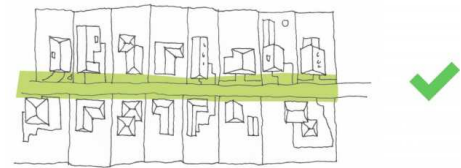
Hagyományos falusias területek

TELEPÍTÉS

A hagyományos falusias beépítésű területen a lakóházak többsége a oldalhatárra lett építve az utcára merőleges, vagy párhuzamos nyeregteretével. Az épület előtti kertek közel azonos mérete egy beépítési vonalat eredményezett az évszázadok óta napjainkig.

Az új épületek elhelyezésénél mindig fontos, hogy az utca épületekkel meghatározott térfalát, építési vonalát nem bontsuk meg. A szomszédos épületekhez mindig illeszkedve épüljön a telken az új épület, ezáltal a rendezettség megmarad az utcának.

A telekbeépítésénél mindig ügyeljünk a terepadottságok figyelembevételével a környezetünkre is. Az utca már kialakult, helyhez illeszkedő ritmusát tartsuk meg. Ahol a meglévő épület előtt kiteresedés van, az évszázadok szokásjoga szerint jött létre. Csak indokolt esetben húzzuk vissza épületünket az utca vonalától, az egyedi épület elhelyezési igényeink érvényesítése előtt gondoljunk arra, hogy mi is a faluközösség részei leszünk, a mi elképzeléseinknek is alakmazkodni kell a közösségi érdekekhez, ami az egységes faluképet is jelenti.



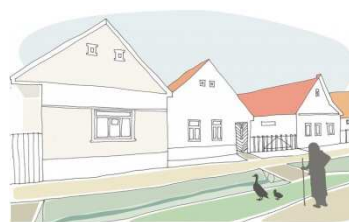
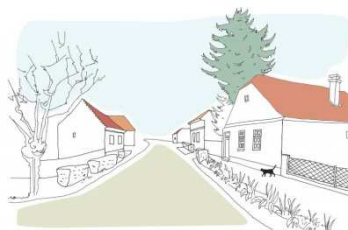
MAGASSÁG

A faluban az épületek magassága az építés idejétől függően eltérhet egymástól. Az utóbbi ötven évben épült lakóépületek némileg magasabbak az előző 150 évben épülteknél. A környezetétől kiugróan magasabb házak, bár formájuk, színezésük, anyaghasználatuk önmagában kellemes látványt nyújt, az utca, a településrész képét mégis megváltoztatja, ezért nem ajánljuk.

Kétodonyban, mint a legtöbb faluban a legmagasabb épület a templom, ez egyfajta tiszteletet is jelent a település örökségével szemben, törekedjünk arra, hogy ezeket az ősi térebeli magassági viszonyokat mi is tiszteletben tartsuk.

Ha a telek és beépítési mértékének határa nem teszi lehetővé a hasznos lakásterület földszinten történő elhelyezését, akkor ajánljuk a hiányzó szintterület padlástéri kialakítását az előírt magassági határon belül.

Ügyeljünk arra, hogy az utcáfronton a környezetre jellemző magassági arányokat megőrizzük.



TETŐHAJLÁSSZÖG, TETŐFORMA

Falusias beépítésű területen az évszázadok alatt kialakult építési és tetőfedési hagyományok szerint a meglévő épületekhez hasonló tetőhajlásszögű cserépfedést ajánljuk. Jellemzően a 35-40 fokos hajlásszögű tetők illeszkednek ebbe a körzetbe.

A néhány éve oly divatosá vált mediterrán vagy alpesi tetőforma egyáltalán nem illik ebbe a környezetbe.

A lakóházak tetőformája is sok esetben megváltozott az elmúlt évtizedekben, de még ma is több a hagyományos egyszerű nyeregtető. Az új házak építésénél, a meglévő házak felújításánál elvárjuk, hogy a szomszédos házak tetőformájához igazodjon az építettő.

Ha az építéssel érintett telek körül már kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, akkor oda ne tördelt, sátozott formájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló egyszerű nyeregtetővel fedett ház.



ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEZÉS

A településen ma sem használnak feltűnően élénk színeket a házak, kerítések festésére, a tetők fedésére. Leggyakoribb és a legszebb is a fehérre meszelt (festett) fal, visszafogott tónusúra színezett alapfelület, melyben világít a világosabb nyílászáró keretezés. A településképet nem rontja a színvilág változatossága, de fontos, hogy a különböző árnyalatok a meleg színek skálájában maradjanak, s azok közül is a pasztell változatok használatát szorgalmazzuk. Ugyanezt valljuk a kerítések és tetőfedések színezése tekintetében is, habár e felületek látványa nem oly feltűnő, mint az épületeké.

A természetes anyagból (kő, fa, cserép) készülő építmények felülete akkor a legszebb, ha megtartja természetes színét, s csupán tartósságát növelő színtelen kezelést kap.

Kétfodonyban nagy hagyománya van a faragott terméskőből készülő homlokzatdíszítéseknek, kiemeléseknek, kőlabazat készítésének. Kövessük az elődeink példáját és mutassuk meg a természetes kőfelületeket a házainkon, de ne ragasztott tapétaszerű burkolatokat alkalmazzunk.



KERÍTÉSEK

Kétfodonyban is változatos kerítések építési idejüktől, elhelyezkedésüktől és természetesen az ingatlan tulajdonos szépérzékétől függően. A legjellemzőbb a tömör alacsony lábazon lévő áttört hatású kerítésmezők alkalmazása, de vannak támfal jellegű kő kerítések és egyszerű léckerítések is.

A falusias környezetben portánk esztétikusabb utcaképi megjelenését eredményezi az átlátható kerítés mögött megjelenő gondozott kert látványa.

Új kerítések építésénél törekedjünk ennek a példának a követésére. Használjunk időtálló, de természetes anyagokat (kő, beton, téglát) a lábazatképzésre, a felépítmény esetében pedig kerüljük a vagyonbiztonságot túlhangsúlyozó, tömör, palánszerű megjelenést. A kapuk, kerítésmezők fém, vagy fa anyagú szerkezetből készüljenek. Nem kívánatosak a hullámpala és különböző profilos fémlemez burkolatok sem.

Az egyszerű léckerítés, vagy a felújított kovácsolt hatású acél kerítésmezők mellett a terméskőből falazott és sövény kerítések is jól illeszkednek a faluképhez.

A kerítések fontos elemei a bejárat kapuk. Gondoljunk arra, hogy a hozzánk betérők először itt találkoznak lakókörnyezetünkkel. A portához illő művesen kivitelezett kapu tükröként mutatja a ház urát, itt is ügyeljünk az arányosságra és a kerítésünk egészére vonatkozó egységességre. Ne feledjük a kevesebb (dísz) sokszor több (hangsúlyosabb).





KERTEK

Az épületek előtti díszkertben számos helyen gondozott virágágyások, örökzöld dísznövények vannak, ezek ápoltsága elsődlegesen meghatározza az utcaképet. Az épületek melletti oldalkertek már változatosabb megjelenéssel bírhatnak, hiszen a tulajdonosok életvitele nagyban meghatározza ezek funkcióit is. Ezek a kertrészek lehetnek díszkertek, pihenőkertek, vagy akár haszonkertek is.

Az ingatlanok hátsó kertejei megintcsak az életviteltől függően lehetnek változatosak, bár a falusias környezetben a házkörüli termelés céljára lehetne leginkább használni őket.

Az egyes kertrészekbe telepítendő növényzet kiválasztásánál legyünk figyelemmel a helyi sajátosságokra, válasszunk a területre jellemző őshonos növényfajtákat. Kerüljük az allergén, iváztató jellegű dísznövények kiültetését, gondoljunk családunkra és a környezetünkben élőkre egyaránt.

A közterületről jól látható kertrészekben ültessünk virágos növényeket, példát véve a hagyományos falusias portákról, hiszen szemetgyönyörködtető látvány az utcáról egy állandóan viruló virágos kert.

Fa ültetésnél részesítsük előnyben a gyümölcsfákat, hiszen nagy hagyománya van a településen a gyümölcs termesztésnek. Ne csak a közösség megtartó Szilvaszombaton jusson eszünkbe a névadó gyümölcs. Az élő falunak mindig is része volt a nemcsak árnyat adó és virágot hozó fa, hanem a tápláló, szomszédos gyümölcsös is. Gondoljunk a Kétybodonynon át gyalogló kék-túrázókra is, egy-egy út széli fáról levett gyümölcs emléke örökre nyomot hagy a faluról.



TORNÁCOK

A falusias településkép jellegzetes része helyenként itt is megjelenik a régebbi épületeken az oldalsó tornác, mint jól használható átmeneteti tér a belső és külső között.

A nap járásával változó árnyékoltságaival védelmet biztosít a mögötte lévő homlokzatnak, nyílászáróknak és egyúttal kiegészíti is a ház zárt tereinek funkciót. Egy tornác sok mindenre használható, ideiglenes esőbiztos tárolásra, a nappali terek bővülete is lehet, előtető a bejárat előtt, pihenő tér a kánikulában. Ezért fontos, hogy megőrizzük nyitottságát, átjárhatóságát: ez az összekötő kapocs ház és kert között, ami minden falusias porta hasznos része. Gondoljuk erre, ha meglévő öregházunk felújítását tervezzük, vagy új épület építésénél, a hagyományos forma és tér képzés ma sem avult el funkcionálisan sem.

Nem javasoljuk a tornácok nyílászáróval történő beépítését, a változatosan nyitott, vagy éppen mellvédfallal részben zárt tér eredeti formai kialakításában lehet hasznunkra akár falusias életmódot élünk, akár csak pihenőhelyként használjuk házunkat.

A kétbodonyi tornácok jellemzően falazott oszlopokkal készültek, ahol néhány helyen kő kváderekből építették a pilléreket, melyek közé a későbbiekben fa, vagy téglá mellvédfalak is készülhettek.





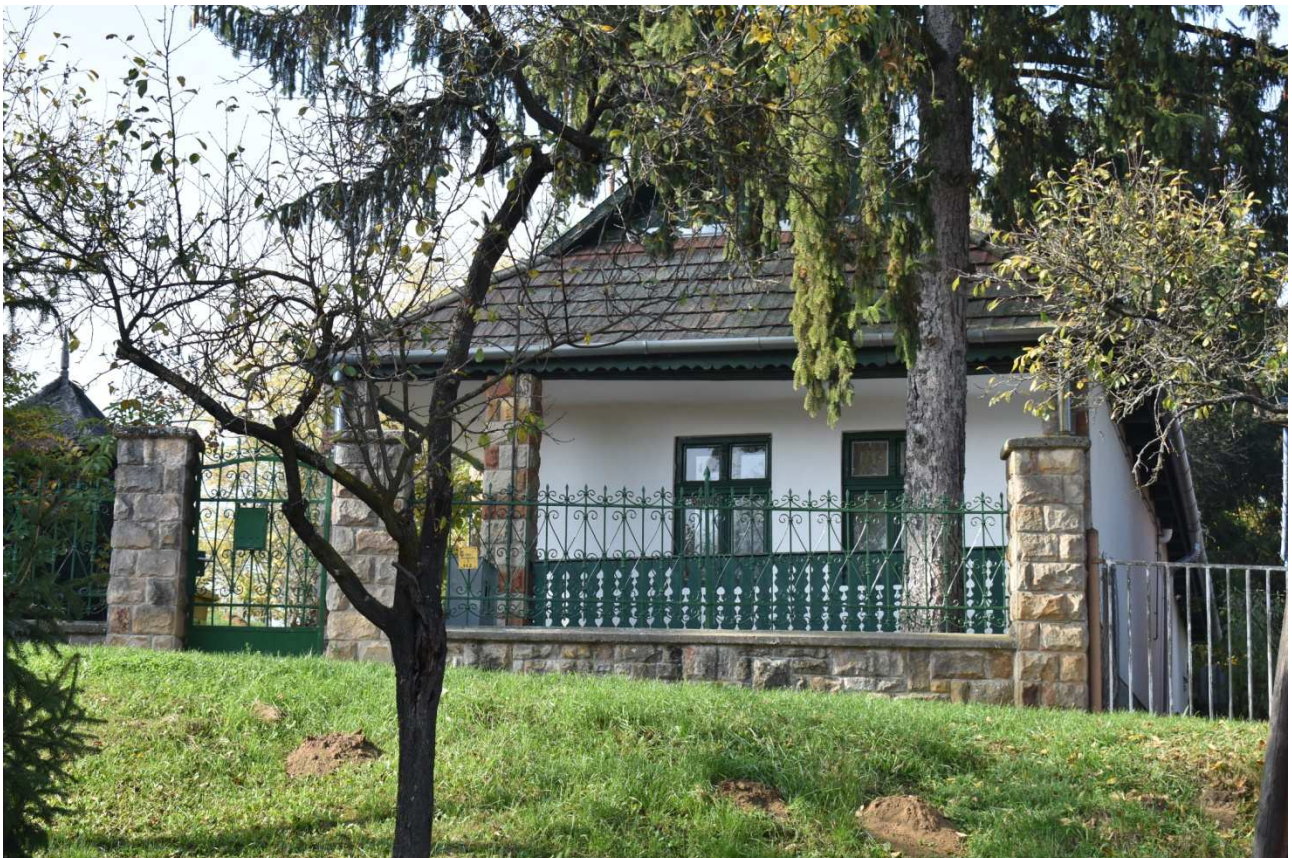
AJTÓK, ABLAKOK

Egy-egy ház megjelenése jelentősen függ a homlokzati nyílászárók milyenségétől is. A tömör és áttört felületek aránya, a nyílászáró irányulatsága, a homlokzati felülethez viszonyított mérete együttesen határozzák meg a funkcionális igényeken túl menően az épület esztétikus homlokzatát.

A falusi házakon a hanyományos nyílászáró arányok mindig álló formátumúak, megnyújtott magasságukkal esztétikusan illeszkedtek a homlokzathoz. Különösen igaz ez a bejárati ajtókra, melyek az első köszöntők egy házba való belépés előtt. Vegyünk példát az elődök formaérzekéből és válasszunk stílusos, az épülethez illeszkedő ajtó típust, legyen kifejező a belépő számára is, hogy hova fog érkezni.

A falusias település részen a hagyományokat követő nyílászárók elhelyezése mellett a váltózó jelenkori élet funkcionalitását követő nyílásrend kialakítása is lehetséges. Nagyméretű nyílászárók beépítésénél ügyeljünk a teljes homlokzat arányosságának megtartására, mindig törekedjünk az utcaképben bántó formai megoldások elkerülésére. A vezérelv itt is a hagyományos építészeti gondolatban gyökerezik, az egyszerűség, praktikusság esztétikai érték a meghatározó.





HOMLOKZATKÉPZÉS, RÉSZLETEK

A hagyományos településképre egyik jellemző homlokzatképzés a lábazaton álló, vakolt felületű, oromfalas, vagy kontyolt tetős utcai homlokzat. Ezt az alapképeletet gazdagították az anyaghasználat változatosságával, használtak a lábazatokhoz követ és téglát, nem ritkán szerkezeti indokok miatt a tömör hatású földszinti felületeket, már könnyedebb fa oromzatok fejezték be.

Ezt a tagoltságot javasolt követni a felújítások, új építések esetében is.

Mint már említettük a településen gyakori a faragott falzatú kőtagozatokkal történő homlokzati kiemelések használata. Díszítő felületek esetén mi is nyúlunk vissza a hagyományokhoz.

A vakolt homlokzatok színezésénél kerüljük a rikító, a környezetükből kihívóan megjelenő színek használatát. A természetben is megjelenő visszafogott színezés mellett a felületek részletgazdag kialakítása teremt jó összhangot az épületeinken.

Műanyag hatású, csillogó felületek alkalmazását kerüljük, ezek idegen zárványként jelennek meg a hagyományos falusias környezetben.

A tetők cserépfedése javasolt, fém anyagú fedéseket csak korcolt lemezfedésként használjuk, az ipari hatású táblás fedések utcai megjelenése idegen a terület építészeti környezetében.





A homlokzatra kerülő utólagos hőszigetelés esetén őrizzük meg a ház eredeti vonásait, ne tűnjenek el a vakolatdíszek, a természetes megjelenésű kő, téglafelületek. Új homlokzatképzésnél kerüljük a monotóm hatású, csempeszerűen ragasztott kőutánezatok készítését.

Ablakcsere esetén is gondoljunk arra, hogy a régi épületekre továbbra is a fa szerkezetű nyílászárók illenek.

Napkollektor és napelem elhelyezésénél az utcaképvédelme érdekében az épület hátsó kerti, udvari tetőfelületeit használjuk, lehetőleg egy tömbben jelenjenek meg a házon.

Klímaberendezések kültéri egységeit ne helyezzük utcafrontra, keressünk számukra kevésbé hangsúlyos, védettebb, akár növényzettel takart helyet.

A riasztó berendezések külső egységének megjelenése szintén kényes lehet a főhomlokzaton. Itt is érvényes az a szabály, hogy az észlelési lehetőségeket nem rontva, de még is finom hangolva a látványt, szerencsésebb oldalhomlokzatra tenni az egységet.

A paraolantennák látványa nem az utcaképbe való ezért javasoljuk az utcai homlokzattól távolabb, esetleg melléképületen elhelyezni azokat.

GAZDASÁGI ÉPÜLETEK, KÚTHÁZAK

A régebben beépült porták még őrzik hagyományos beépítésre jellemző gazdasági épületeket. Ezek a gazdálkodáshoz nélkülözhetetlen kiegészítő építmények talán fontosabbak voltak a régi korok emberének, mint lakóháza. Figyeljük meg ezeknek az épületeknek az ésszerű és gazdaságos telekhasználatát és alkalmazzuk saját portánk elrendezésénél is. Ha birtokunkban van ilyen épület tarsuk karban és keressünk bele a mában gyökerező funkciót, ne lebotsuk le, hanem hasznosítsuk őket.

A mai szükségleteink is igényelnek a lakóépülettől eltérő melléképítményeket, ezek megvalósításánál legyünk mi is igényes építetők, vagy saját magunk mesterei. Ne csak szükségből építsünk, hanem örömmel is.

Hasonlóan más településhez, itt is jellemző, hogy számos kútház található a faluban. Az egymással hasonló formai kialakításuk ellenére, mind tükrözi készítőjének egyéniségét is. Becsüljük meg kútjainkat, mert aszályos hónapokban már most is tapasztaljuk, hogy a víz milyen nagy érték. Ne csak a modern kor gépészeti egységére gondoljuk a kerti locsolás ellátására, hanem díszítsuk vele udvarunkat a környezetünkbe illő részletképzéssel, formai kialakítással. Ahogyan elődeink is, mi is óvjuk meg értékeinket, vízforrásunkat, tudatosan élve adjuk át a következő nemzedéknek a mi örökségünket. Ne legyünk sem látvány-, sem vízszennyezők.



Üdülő területek, zártkertek

TELEPÍTÉS, TÁJHASZNÁLAT, ÉPÍTÉSZETI FORMA

A meglévő üdülő terület laza beépítése számos új épület elhelyezésére ad még lehetőséget az ingatlan tulajdonosoknak. A természeti környezetben való építkezés alázatot kíván építészről, építetőről. Nem a hely meghódítása, hanem a belevaló illeszkedés a cél, ezért építési programunkban legyünk mértékletesek, csak a szükségeset építsük.

Kövessük az egyszerű ház, egyszerű forma elvét. Gondoljunk az időjárásnak jelentősen kitett építményünk karantartására, természetes avulására is.

Gondoskodjunk épületünk tájba illesztéséről már a tereprendezés, majd végül a növény telepítés, vagy éppen a fakivágás megtervezésénél is.

Közművesítés híján a legkisebbre csökkentsük környezeti terhelésünket, adjunk esélyt a helynek, amiért az építés mellett döntöttünk.

Ezen a területen van terepe a kísérletező építészetnek is. A tájba illesztés nem csak magastetős ház építését jelentheti, a domborzati viszonyok a meredekebb területeken dombházak megvalósítását is biztosíthatják, ill. jelentősen erdősült telkeken akár a lombkorona szintjébe is építhetjük nyaralónkat.

Mindösszesen egy szabály van, az arányos mérték elve, ami illeszkedik környezetéhez, mértéktartóan sajátítja ki a jó kilátást és nem több ami szükséges.

Ezekon a területeken óvakodjunk a túlzó kerítésépítéstől is, ismerjük fel a helyünk adottságait, nyaraló övezetől ne építsünk kertvárost. Az építésnél használjunk természetes anyagokat, visszafogott színezést. Telepítsünk minnél több növényt, kertnek, kerítésnek, kerti építménynek (fűzből készült árnyékoló).



Illusztráció, nem Kétdodonyi épületek



Gazdasági hasznosítású területek

TELEPÍTÉS, MAGASSÁG, ÉPÍTÉSZETI FORMA, ANYAGHASZNÁLAT

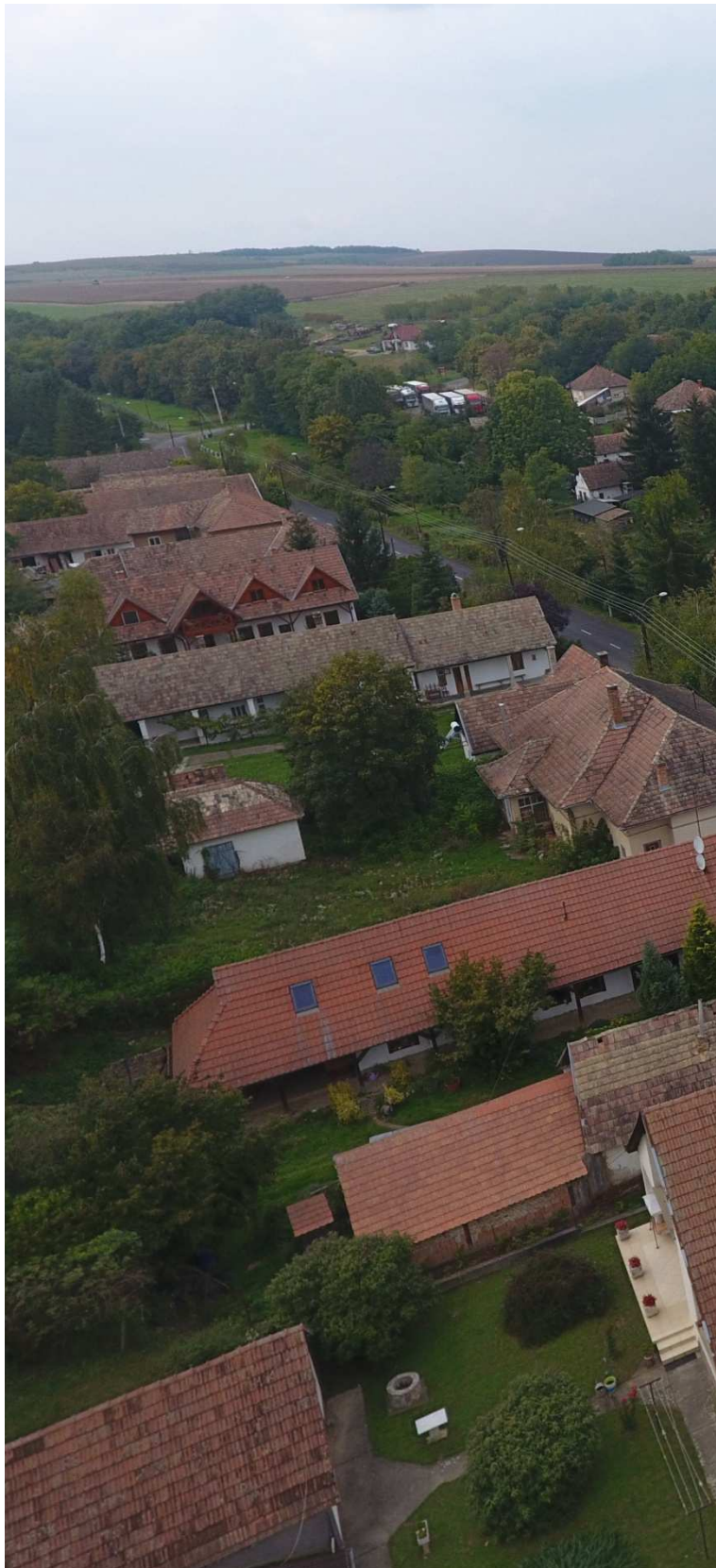
Gazdasági területeken az épületek telepítésénél a domborzati és más helyi viszonyokon túlmenően vegyük figyelembe a telephelyünkön folytatott tevékenység elvárt és szükséges védőtávolságait. A környezetünket zavaró hatásokat meg kell szűrni az egyes épületeink telepítési rendszerével, a jó tájolás megválasztásával. A legtöbbször technológiai kötöttségek mellett készülő létesítmények beépítési sűrűsége, zöldfelületi fedettsége alkalmazkodjon a területen kívüli környezethez is, gondoljunk a telekhatáron túli szomszédságra is.

A gazdasági célú épületek méreteit olykor felülírja a gazdaságosság. A gyártási, szolgáltatási tevékenységek magasságigényének eleget kell tenni, de ebben az esetben a közterületek felőli takarásról is kell gondoskodni más a helyszínrajzi elhelyezés időszakában is. A magasabb épülettömegek a terület belsejében a kisebb méretű épületek fedésében valósulnak meg.

A sokszor ugyancsak technológiai és gazdaságossági igények miatt kötött építészeti formálás legyen igényes. A funkcionális elrendezésnek is megfelelő tagolt tömegek, tetők látványa emberközelibbé teszik a nagy kiterjedésű épületeket. A nagy felületű fém anyagú fedések, burkolatok színválasztásánál kerüljük az élénk, rikító színeket, törekedjünk a tükröződés-, csillogásmentes felületek kialakítására.

A legtöbbször külterületen, természeti környezetben megvalósuló zöldmezős beruházások tájba illesztéséről is gondoskodni kell. Telepített növényzet takarásával csökkenthetjük a látkép változás zavaró hatását. Ezekben az esetekben kizárólag őshonos fajok használatát javasoljuk.

A létesítményekhez szükséges parkolók elhelyezésénél fontos szempont a burkolt felületek tömörszerűségének feloldása zöldfelületekkel, fásítással, melyek a várakozóhelyek kedvező árnyékoltságát is biztosítják.



Beépítésre nem szánt területek

Kétfodonyt körülvevő táj részletének és egészének megőrzése tájképvédelmi és ökológiai feladatunk is.

A külterületet nem beépítésre szánjuk, hanem sok szempontrendszeren nyugvó gazdálkodásra, ezért a benne létrehozott gazdálkodás segítő épületeinkre is legyen igaz a gazdálkodó építészet fogalma, ahol nem csak az épített, hanem a természet erőforrásaival is jól sáfarkodunk. A tájat nem átalakítjuk, hanem csak kiegészítjük az igényekből fakadó létesítményekkel.

A határban változó intenzitással, de mindig is megjelent az építés igénye, mely elsősorban gazdasági célokat, ill. manapság egyre gyakrabban turisztikai célokat szolgál. Ezek az épületek a funkcionális elvárásaik mellett a tájba illesztés követelményének is meg kell feleljenek. Vizuális környezetvédelemnek is nevezhető az a törekvés, amikor ezeknek a külterületi létesítményeknek (állattartó, tároló mezőgazdasági, erdőgazdasági épületek, tanyaházak, vadászházak, tanösvények építményei) a megvalósítása után sem sérül a tájkép feltárulkozása.

A jellemzően az erdő-, mezőgazdaság szolgálatában álló épületeknél mindig ügyeljünk a domborzati viszonyoknak megfelelő telepítésre, lehetőleg rétegvonal irányban illesszük bele a környezetükbe az új épületeket. Figyeljük meg és alkalmazzuk a már bevált hagyományos tömegformákat és arányokat. Gazdaságossági szempontok betartása mellett is gondolkodjunk természetes építőanyagok használatában, mert ezek jobban idomulnak az őket körülvevő természeti tájhoz. Kerüljük a távolról is rikító színek, csillogó felületek megvalósítását, gondoljunk az embert körülvevő állatvilágra is, az emberi tervékenység zavaró hatását a visszafogott színválasztással, anyaghasználattal mérsékelhetjük.

Épületeink tájba illesztését jelentősen segíthetik az épületek körül létesített takaró növényzetek, fa és cserje sávok, esetleg kúszó növényzettel befuttatott homlokzatok. A növénytelepítéseknél használjunk őshonos fajtákat, invazív jellegű, allergén növényzet ültetését kerüljük.



MAI PÉLDÁK

Kétdodony hagyományos településképeben talán nem is az új épületek létrehozása jelenti a rövid távú jövő építészeti kihívásait, hanem a meglévő épület állomány értékeinek megőrzése, megújulása és további hasznosítása lehet a cél. Vélhetően nem jelentős építési beruházások lesznek a meghatározók, hanem a jóérzékkel elkövetett pótlások, kiegészítések építészete tudja tartósan fenntartani a jelen harmonikus faluképét.

A bemutatott házak egy része nem kétdodonyi épületet ábrázol, de a térségből vett, ajánlott példák.



Újra épített oromfalak változatos burkolati kialakításokkal, arányosan elhelyezett nyílásokkal nyílászárókkal követik a hagyományt.



Hagyományos nyeregtetős tömegű házfunkcionális megújítása, a tornác újra értelmezése követhető példája a parasztházak továbbélésének.



Tiszta szerkezeti megoldással kialakított részlet megoldás az épületek csatlakozásánál ahol a természetes anyaghasználat is erősíti a hitelsséget.



Lejtős terepben elhelyezett kortárs, visszafogott beépítés.



A nyaralók, üdülő épületek tájba illesztése nem csak hagyományos formai kialakítással lehetséges.

UTCÁK, TEREK

A Kétodony meghatározó látványa a változatos színvilágú fásítás, melynek különös értéket ad, hogy nem monoton egységeséggel találkozunk, hanem a falusias jelleget jobban őrző sokféle faj, szín és méret gazdagsággal.

A település kiemelt pontjain létesített emlékművek környezete gondozott, de nem túlparkosított, a műalkotások legtöbb esetben időtálló, szépen patinásodó kőből készültek, a továbbiakban is kövessük ezt a jó példát.

A sportpálya, a művelődési ház és rendezett környezete a helyiek igényességét, természet szeretét mutatja a maga vidéki egyszerűségében.

Az utcákat szegélyező növényzet változatos, van ahol még hiányos az utcafásítás, de mindenhol érezhető a gondosság jelenléte.

Az utcák terek zöldfelületi fejlesztésénél javasoljuk a falusias környezetre mindig is jellemző gyümölcsfák telepítését, hiszen nyári időszakban az alattuk gyalogosan elhaladók számára nem csak árnyékot, hanem szomjoltó gyümölcsöt is ad a fa. Ez a tudatosság különösen fontos lenne az országos kék-túra által érintett útszakaszokra, ebben is megnyilvánulhat a település turisztikai vonzereje, vendégszeretete ahogy ezt már a korábbiakban is írtuk.

Az utcabútorok, térburkolatok kiválasztásánál ügyeljünk a falusias környezetbe illő, természetes anyagú elemek alkalmazására, a nem széria termékként készülő, egyedi formai megoldások vonzóbb faluképet közvetítenek mindenki számára.





HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

Hirdető- és reklámtáblák elhelyezésénél fontos szempont, hogy elsősorban helyi szolgáltatásokat és termékeket jelenítsen meg. A nagy kereskedelmi cégek hirdetési a globalizációs hatások ellenére sem kívánatosak a faluképben.

A reklám egyen a reklámozó arca is, ezért fontos, hogy a közterületen megjelenő arculat igényes legyen mind grafikai tervében, mind anyaghasználatában. Kétbodonyra látogató számára vonzó ha a reklám és információs tábla hordozza magában a falura jellemző identitást, legyen helyi íze a cégérnek is.

A kihelyezett hirdetőtáblák, cégfeliratok, intézményi feliratok, emléktáblák legyenek a településhez, házhoz illő, egyedi tervezésűek, melyek megvalósításához hozzáértő szakember segítségét vegyük igénybe.

A táblák mérete, alakja igazodjon a hordozó felülethez, az épülethez. A figyelemfelkeltési igényünket fejezzük ki mértékletesen és igényesen. Az anyagválasztásnál mindig gondoljunk az időtállóságra is, hiszen a legtöbb hirdetési felület kültéren kerül elhelyezésre.

A vidéki környezetre való tekintettel használjuk a rendelkezésre álló természetes anyagokat (fát, követ) az információ hordozónak, táblatartószerkezetnek.

Mívesen kidolgozott és ötletes üzletfeliratot, cégért készíttessünk, kerüljük a villódzó, harsány reklámtáblákat.

A turistáknak szülő információkat mindig frissítsük, hiszen helyismeret nélkül távolról hozzánk érkezőnek a legrosszabb hír, ha az eligazító táblák már nem aktuálisak, pontatlanok.

Higgyünk abban, hogy falunk így érdekes a hosszúidőn át kialakult jellegzetességeivel együtt, az információs prospektusokban ezt a valóságot közvetítsük, legyen ez a vezérfonala a településmarketinknek.





Az egykori kádár mester cégére hiteles reklám a falusi környezetben.



Kék-túra jelzés egyszerűen.



Stílusos, egységes információs tábla.

IMPRESSZUM

KÉTBODONY KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Kétbodony honlapcíme: www.ketbodony.hu

Kétbodony e-mailcíme: hivatal@ketbodony.hu

Kétbodony postai címe: 2655 Kétbodony, Madách u. 37.

Telefon: +36-35-355-260

Polgármester: Koczúrné Halász Judit

polgarmester e-mailcíme: hivatal@ketbodony.hu

Főépítész: Karaba Tamás

főépítész e-mailcíme: karaba.tamas@gmail.com

SZERKESZTETTE: Kovács Miklós/Kovaterv kft.

SZÖVEG: Kovács Miklós

FOTÓ: Kovács Miklós

GRAFIKAI TERVEZÉS : Kovács Miklós

Kétbodony, 2017.

